

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך, 2 יחידות לימוד- חורף 2013
שאלונים: 137,001203 (תוכנית לימודים ישנה)
מוגשת על-ידי: גליה סמו, חוה צדוק, דנית בר-אור סבאג
מורות לתנ"ך ברשת בתי הספר של יואל גבע

פרק ראשון – קטע שלא נלמד

הנבחנים נדרשו לענות על שלוש שאלות: שאלה 1 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 2-4.

שאלה 1

על התלמיד לציין שתיים מהדוגמאות הבאות:

- "ויאמר ה' יהודה יעלה הנה נתתי את הארץ בידו" [פס' 2] – ה' בוחר בשבט יהודה כמי שייצא ראשון לכבוש את הארץ, ומבטיח לו ניצחון.
- "ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגרלי ונלחמה בכנעני..." [פס' 3] – שבט יהודה יוזם את צירוף שבט שמעון ליציאה למלחמה בכנענים.
- "וילחמו בני יהודה בירושלם וילכדו אותה ויכוה לפיה חרב ואת העיר שלחו באש" [פס' 8] – שבט יהודה הוא זה שכובש את העיר ירושלים ומשמיד את תושביה.
- "וילך יהודה אל הכנעני היושב בחברון... ויכו את ששי ואת אחימן ואת תלמי" [פס' 10] – שבט יהודה כובש את העיר חברון.
- תתקבלנה דוגמאות נוספות [כגון פסוקים: 9, 17].

שאלה 2

לפני מותו אמר אדני בזק: "כאשר עשיתי כן שלם לי אלהים" [פס' 7]. כלומר הוא מודה שהאכזריות הרבה בה נהגו כלפיו: "כאשר עשיתי כן שלם לי אלהים" [קיצוץ בהונות רגליו וידיו], הוא עונש על אכזריותו, כלומר, חטאו: "שבעים מלכים בהנות ידיהם ורגליהם מקצצים היו מלקטים תחת שלחני" – כשם שהוא נהג באכזריות, כך נהגו גם בו.

שאלה 3

סעיף א'

עכסה ניתנה לעתניאל לאישה, משום שכבש את קרית ספר.

סעיף ב'

עכסה לא הייתה מרוצה מהשטח שניתן לה, משום שהוא היה בנגב, שטח מדברי וצחיח, ואילו היא רצתה שטח בו יש שפע של מים.

שאלה 4

בפסוק 8 נאמר ששבט יהודה כבש את ירושלים, ואילו בפסוק 21 מדובר בשבט בנימין. א: בפסוק 8 נאמר ששבט יהודה כבש את ירושלים, השמיד את תושביה ושרף את העיר, ואילו בפסוק 21 נאמר שתושבי ירושלים היבוסים לא הושמדו, והם עדיין יושבים בה. א: בפסוק 8 נאמר שירושלים נכבשה ואילו בפסוק 21 אין תיאור של כיבוש העיר.

פרק שני – נושא הגג: "מלכים ונביאים"

ענה על שתי שאלות: על אחת מהשאלות 5-6, ועל אחת מהשאלות 7-8.
בכל אחת מהשאלות שבחרת על שניים מהסעיפים א-ג.

שאלה 5

סעיף א'

(1) נקודות הדמיון (יש לציין שתיים):

- שניהם עשו לעצמם רכב ופרשים ו-50 איש רצו לפניהם (שמואל ב' ט"ו 1; מלכים א' א' 5).
- על שניהם נאמר שהיו יפי תואר (שמואל ב' י"ד 25; מלכים א' א' 6).
- (2) בנקודות דמיון אלו יש אנלוגיה סמויה לאבשלום, שניצל את יופיו כדי להרשים את העם, אימץ גינוני מלוכה ומרד באביו כדי לזכות בשלטון, ולבסוף נכשל. באמצעות אנלוגיה זו נרמז לקורא: כפי שאבשלום מרד בדוד כך אדוניה מורד בדוד ולפיכך לא נועד למלוך.

סעיף ב'

- (1) הראיה שאדוניה נתפס בעיני חוגים רחבים כיורשו של דוד (יש לציין אחת):
- "ויהיו דבריו עם יואב בן-צוריה, ועם אביתר הכהן, ויעזרו אחרי אדניה..." יואב, שר צבא דוד, האיש החזק בממלכה, הנאמן ביותר על דוד, וכן אביתר הכהן שליווה את דוד לאורך שנים, הם מתומכי אדוניה, מכך יכול להשתמע שאדוניה נתפס בעיני חוגים רחבים כיורש דוד.
  - א "ויקרא, את כל אחיו בני המלך, ולכל אנשי יהודה, עבדי המלך" – אדוניה קורא לזבח את אחיו בני המלך ואת כל אנשי יהודה עבדי המלך שהיו מתומכיו, הגעתם לזבח יכולה להתפרש כהוכחה לכך שאדוניה נתפס כיורש דוד.

(2) דוד לא ידע על הנעשה בממלכתו בשל גילו הזקן: "והמלך דוד זקן בא בימים", בשלב זה בחייו דוד חלש, תשוש פיזית, פסיבי ומשום כך הוא אינו יודע על הנעשה בממלכתו.

סעיף ג'

הדרכים (יש לציין שתיים):

- בת שבע אומרת לדוד: "אתה נשבעת בה' אלהיך לאמתך, כי-שלמה בנך, ומלך אחרי; והוא, יָשָׁב עַל-כִּסְאִי" (פסוק 17) – היא מציגה את המלכת שלמה כקיום שבועת דוד לבת שבע בשם ה', ואם יפר אותה יחטא כלפי ה' שנשבע בשמו.
- "וְהָיָה כְּשֹׁכֵב אֲדֹנָי-הַמֶּלֶךְ עִם-אֲבֹתָיו; וְהָיִיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה--חֲטָאִים" (פסוק 21) – מדבריה משתמע שהמלכת אדוניה מסכנת את חייה ואת חיי בנה, שכן אדוניה עלול לראות בהם בוגדים במלכות, ולכן יגזור עליהם עונש מוות.

שאלה 6

סעיף א'

משמעות השם עובדיהו היא: עבד ה'. התנהגותו תואמת את שמו באופן הבא: נאמר שהוא: "יָרָא אֶת ה' מְאֹד" (פסוק 3). יראת ה' שבו מתגלה באומץ הלב ובמידת הסיכון שהוא נוטל על עצמו, כאשר הוא מחביא מאה מנביאי ה', דואג לצרכיהם הבסיסיים: "ויכלכלם לחם ומים", וזאת כדי שאיזבל לא תשיגם ולא תהרגם.

סעיף ב'

- (1) המוטיב: אליהו מצטייר כדמות שנישאת ברוח, רגע ישנה ובין רגע עלולה להיעלם.
- (2) עובדיהו חושש שכאשר הוא ילך להודיע לאחאב על הימצאות אליהו, בינתיים אליהו ייעלם, ואז אחאב יחשוב שעובדיה מהתל בו ועלול להרגו בשל כך.

סעיף ג'

- (1) הביסוס לדברי אחאב כי אליהו עוכר ישראל: במלכים א' י"ז 1 אליהו הביא את הבצורת על ישראל ובכך גרם לאסון וסבל על העם.
- (2) אליהו רואה באחאב עוכר ישראל: הוא טוען שבגלל חטאי אחאב ואביו עמרי, שעובדים את הבעל, באה הבצורת: "אתה ובית אביך, בעזבכם את מצוות ה' ותלך אחרי הבעלים" (פסוק 18).

שאלה 7

סעיף א'

- (1) בפסוק 1 ה' העיר את רוח כורש כלומר ה' עורר את כורש לפעול למען גאולת ישראל, וכתוצאה מכך כורש הכריז על הצהרתו שעם ישראל יוכל לעלות לארצו ולבנות את בית ה'. בפסוק 5 ה' העיר את רוח ראשי האבות ליהודה ובנימין, הכוהנים והלוויים, וכתוצאה מכך הם פעלו למען העלייה לירושלים ולבניית בית ה'.
- (2) מפסוק 6 ניתן ללמוד שחלק מהגולים לא חפצו לעלות לארץ ולממש את הצהרת כורש, אלא הסתפקו במתן תרומות ומסירתן לאלה שהחליטו לחזור.

סעיף ב'

- (1) ירמיה קבע שהשעבוד לבבל יימשך 70 שנה, ולאחריו תתחיל הגאולה ומלכות בבל תיפול. "לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקד... להשיב אתכם אל המקום הזה"
- (2) חורבן יהודה התרחש בשנת 586 לפני הספירה. הצהרת כורש ניתנה בשנת 538 לפני הספירה. נבואת ירמיהו לא התגשמה: פרק הזמן שחלף בין חורבן יהודה והיציאה לגלות בבל לבין הצהרת כורש (כלומר מהגלות עד שיבת ציון) הוא 48 שנה – ולא 70 שנה. אן: נבואת ירמיהו התגשמה כי 70 הוא מספר טיפולוגי המסמל שעבוד ארוך.

סעיף ג'

- תפיסת אלוהות אוניברסלית: "אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם" (פסוק 2) אן "כֹּל מְמַלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה'"" (פסוק 2) – האל מצטייר כשולט בכל הממלכות בעולם.
- תפיסת אלוהות מקומית: "הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם" (פסוק 3) – ה' הוא אלוהי ירושלים אן "לְבָנוֹת-לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם" (פסוק 2) – כלומר הוא וביתו שוכנים בירושלים – במקום מוגדר וספציפי.

שאלה 8

סעיף א'

- (1) קביעת ירמיהו היא: ה' הוא הצדיק. השאלה הרטורית של ירמיהו היא: "מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בגדי בגד?" – שאלה זו מערערת את הקביעה שהציג, כיוון שבאמצעותה הוא מביע את התלונה: מדוע אלוהי הצדק מאפשר שדווקא הרשעים יזכו בהצלחה ובשלווה?

(2) בפסוק 2 ירמיהו מחזק את דבריו באמצעות המטפורה בה הוא טוען: שדווקא הרשע, ולא הצדיק, משול לעץ חזק ונטוע ששורשיו איתנים והוא משגשג ונותן את פריו. בכך ירמיהו מתלונן שיש עיוות בכך שהרשע זוכה בגורל הראוי לצדיק.

סעיף ב'

- (1) על פי ירמיהו י"ב 1 – האנשים הרשעים, הבוגדים, הם השלויים. על פי תהילים קכ"ב 6 – המשורר ייחל שאוהבי ירושלים יהיו שלויים.
- (2) בפסוק 6 מאחל המשורר שאוהבי ירושלים יחיו בשלווה. אוהבי ירושלים הם צדיקים ולכן ראוי שיחיו בשלווה. מכאן טענת ירמיהו מתחזקת, שהרי ה' מאפשר לרשעים (ולא לצדיקים) לחיות בשלווה.

סעיף ג'

תשובת ה' לירמיהו בפסוקים 5-6 אֵינָה עונה לטענות ירמיהו בפסוקים 1-2, כיוון שירמיהו ניסה להבין את דרכי הצדק האלוהיות, וה' בפסוקים 5-6 אינו עונה על טענתו זו של ירמיהו (מדוע הרשעים מצליחים), אלא מבקר את ירמיהו על חוסר מילוי תפקידו כנביא. אָן: ה' בן עונה לירמיהו בעקיפין: ירמיהו התלונן על אופן ניהול העולם, וכתשובה לכך, ה' מראה לירמיהו שהוא, אינו מסוגל להבין אפילו את הלכי הנפש של האנשים הסובבים אותו: "גם אחיך, ובית אביך, גם המה בגדו בד'", אם כך, כיצד הוא מתיימר להבין את דרכי ה' בניהול העולם?

פרק שלישי – נושא החובה: "עלילות הראשית"

הנבחרים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 9-10.

שאלה 9

סעיף א'

- (1) ההרחבות בפרק ט' (יש לציין ולהסביר שתיים):
  - בפרק א' 28 ניתנה לאדם היכולת לשלוט על בעלי החיים, משום שהוא נברא בצלם אלוהים.
  - ההרחבה בפרק ט' 2: שליטת האדם על בעלי החיים נובעת מיכולתו להטיל עליהם פחד, שכן אלוהים מאפשר לו להרוג אותם.
  - בפרק א' האדם נדרש לאכול רק מהצומח (א' 29).
  - ההרחבה בפרק ט': מותר לאדם לאכול מהחי (ט' 3).

- אנ בפרק א' נאמר שהאדם נברא בצלם ה' (א' 27).
- בפרק ט' בגלל קדושת חיי האדם שנברא בצלם ה' יש הרחבה ואיסור לשפוך דם האדם ויש עונש מוות לרוצח. (ט' 6)
- (2) ההרחבות מעידות על שינוי לרעה במעמד האדם משום שלאחר המבול ה' הבין שהאדם רע מטבעו, אלים, ולכן מתיר אכילת בעלי חיים ואוסר מפורשות על רצח אדם.

סעיף ב'

- (1) איסור שפיכת דם האדם חל על האדם וכן על החיה.
- (2) הנימוק לאיסור זה: "כִּי בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" (פסוק 6) – בני אדם נבראו בצלם אלוהים, ופגיעה באדם היא כמו פגיעה באל.

שאלה 10

סעיף א'

בבראשית ג עבודת האדמה נתפסת כעונש על חטא גן עדן וכמטלה קשה מנשוא: "כי שמעת לקול אשתך...ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה...וקוץ ודרדר תצמיח לך" (בראשית ג, 17-18); לעומת זאת בתהילים ק"ד עבודת האדמה היא דבר חיובי ומבורך, היא נותנת מזון לאדם וגורמת לו שמחה רבה: "...עשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ; ויין ישמח לבב אנוש..." (תהילים ק"ד, 14-15).

סעיף ב'

אין הבדל. משני הכתובים נובע שקיים סכסוך בין האדם לבעלי החיים. בבראשית ג' 15 יש שנאת מוות בין נחשים לבני אדם. בדומה לכך, בתהילים ק"ד, בשל יחסי האיבה בין חיות הטרף לבני האדם נאלץ ה' להקצות לכל אחד מהם זמן פעולה נפרד על מנת שלא יפגשו.

או:

יש הבדל. מבראשית נראה שיש יחסי איבה דיס-הרמוניים בין האדם לבעל החיים (המיוצג על ידי הנחש), האדם ינסה בכל הזדמנות לרמוס את ראשו והנחש ינסה להכיש את האדם. בתהילים ק"ד: נראה שבני האדם ובעלי החיים בהרמוניה אלה לצד אלה בזכות התכנון האלוהי המושלם, שלפיו חיות הטרף יוצאות בלילה לצוד את טרפן, והאדם יוצא ביום לעבודתו. כך נמנע העימות בין האדם לחי.

פרק רביעי – נושאי הבחירה

בפרק זה חמישה נושאים, ובכל נושא שתי שאלות. הנבחרים נדרשו לבחור בשלושת הנושאים שלמדת, ולענות על שאלה אחת מכל נושא שבחרת.

נושא בחירה: "חורבן גלות וגאולה"

ענה על אחת מהשאלות 11-12

שאלה 11

סעיף א'

- (1) ירמיהו דרש מהם לנהל אורח-חיים סדיר ולהשתקע בבבל: לבנות בתים, לנטוע גנים, להתחתן ולהוליד ילדים. כן הוא דורש מהגולים לגלות נאמנות לבבל: "וַיְדַרְשׁוּ אֶת-שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלִיתִי אֶתְכֶם שָׁמָּה, וְהִתְפַּלְלוּ בְעֵדָה אֶל-ה'", וזאת מפני ש: "בְּשְׁלוֹמָה יִהְיֶה לְכֶם שְׁלוֹם".
- דרישת חגי: "עֲלוּ הָהָר וְהִבַּאתֶם עֵץ, וַיִּבְנוּ הַבַּיִת, וְאָרְצָה בּוֹ וְאֶכְבְּדָהּ, אָמַר ה'" (פסוק 8) – הנביא דורש להתחיל בבניית בית ה', גם אם הוא יהיה בנוי מעצים פשוטים ולא יהיה מפואר.
- (2) המתנגדים לירמיהו הם נביאי השקר, שאמרו שהגולים יחזרו במהרה לאדמת ארץ ישראל. ירמיהו דורש מהעם לא לשמוע להם, כיוון שדבריהם אינם דבר ה', ה' לא שלחם: "כִּי בְשֵׁקֶר, הֵם נְבִאִים לְכֶם בְּשֵׁמִי: לֹא שְׁלַחְתִּים נְאֻם-ה'" (פסוק 9).

סעיף ב'

- (1) הראיה: "וַיֹּאמֶר חֲגִי מְלֹאךְ ה', בְּמִלְאָכֹת ה' לָעַם לֵאמֹר: אֲנִי אֶתְכֶם נְאֻם ה'" (פסוק 13) – חגי מכונה: "מלאך ה'", כלומר שליח ה', והוא פועל בשליחות ה' ("בְּמִלְאָכֹת ה'").
- (2) כן, שליחותו של חגי הצליחה, דבר הנלמד מפסוק 14: "וַיַּעַר ה' אֶת רוּחַ זְרַבְבֶּדֶל ... וְאֶת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹזָבָד ... וְאֶת רוּחַ כָּל שְׂאֲרֵי הָעָם, וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלֹאכָה בְּבֵית ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם" – ה' עורר את רוח המנהיגים והעם, והם אכן מתחילים בבניית בית ה' (בפסוק 15).

שאלה 12

סעיף א'

- (1) בירמיה מ"ג: העם בהנהגה של עזריה בן הושעיה ויוחנן בן קרח מסרבים להמשיך לשבת בארץ יהודה. יוחנן בן קרח וכל שרי החיילים לוקחים את כל שארית יהודה מקטן ועד גדול, שישבו עם גדליה במצפה, וכן את ירמיה ומזכירו בְּרוּךְ בֶן-נְרִיָּהוּ, ויורדים למצרים בניגוד לדרישת ה' מהם. כך הם מתנתקים באופן מוחלט וסופי מאדמתם.
- בתהילים קל"ז: גולי בבל הנמצאים בנכר, על אדמת בבל חשים געגועים עזים לציון הרחוקה, ועצב רב, כשנפשם אַבְלָה על גורל ציון, ואינם יכולים לממש את הגעתם אליה: "עַל נְהָרוֹת בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם בְּכִינּוֹ, בְּזָכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן" (פסוק 1).
- (2) בירמיה מ"ג: הרצון להתנתק מארצם היא בגלל רצח גדליה בן אחיקם, הם חששו שהבבלים יחשדו בהם כמשתפי פעולה עם ישמעאל, וינקמו גם בהם.
- בתהילים קל"ז: העם נמצא בגולה, בקרב שוביהם שהגלו אותם, ודורשים מהם באטימות לשיר את שירי ציון. במצב זה הגולים הרחוקים מארצם מתגעגעים אליה, אבלים על הגלות ועל חורבנה של ציון ולכן מבטיחים לזכור את ציון בחורבנה.

סעיף ב'

- אי ההתאמה: בפסוק 2 ציטוט דברי ירמיהו: "לא-תבאו מִצְרַיִם לְגוֹר שָׁם", אך למרות דרישתו זו בפסוק 6 מסופר שגם ירמיהו עצמו ירד למצרים, על אף דרישתו לא לרדת לשם.
- ההסבר לאי ההתאמה: הירידה למצרים נכפתה על הניצולים מִמִּצְרַיִם וכן על ירמיהו עצמו. דבר הנלמד מפסוק 6: "וַיִּשְׁתַּח יוֹחָנָן בֶּן-קָרַח וְכָל-שְׂרָי הַחִיָּלִים...".

נושא בחירה: "אדם וגורלו בספרות החכמה"

הנבחרים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 13-14

שאלה 13

סעיף א'

- (1) התשובה לשאלה בפסוקים אלה היא אלוהים. אלוהים יודע היכן החכמה ומהו מקורה.
- (2) המסקנה על האדם על פי פסוק 28 היא החכמה. היא היחידה אחריה על האדם לתור. היא יראת ה', שתגרום לו להתרחק מרע.

סעיף ב'

באיוב ט' אלוהים מתואר כאל כוחני: מסוגל להזיז הרים בלא ידיעתם, להרעיד ארץ ולעצור את השמש מלזרוח. לעומת זאת, באיוב כ"ח אלוהים שולט בטבע בחכמה. באמצעות החכמה הוא ברא את העולם ושולט בו.

שאלה 14

סעיף א'

(1) דוגמאות לסדר וחוקיות (יש לציין שתיים):

- "ואשבר עליו חקי ואשים בריח ודלתיים. ואמר עד פה תבא..." (פס' 10-12): הים מוגבל לתחום שנקבע מראש ואינו עובר את הגבול.
- "המימך ציוית בקר ידעת השחר מקומו?" (פס' 12): לבוקר ולשחר יש מקום קבוע ומסודר, שה' מחליט עליו מראש.
- "וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר" (פס' 14) – החוקיות היא שכאשר עולה השחר הרשעים אינם יכולים לפעול.

(2) בתשובת ה' אין הסבר לסיבת ייסוריו של איוב, כיוון שה' עונה לאיוב בשאלות רטוריות העוסקות בבריאת העולם, ולא בגמולו של צדיק כאיוב.

סעיף ב'

(1) בפרק ל"ח 2 ה' שואל את איוב: "מי זה מחשיך עצה במליך בלי דעת?" כלומר מי האדם שמדבר ללא הרף ומסתיר בדבריו את האמת והחוכמה? ואיוב מודה בכך שדיבר בלי דעת ובלי הבנה, בכך שהוא מצטט את דברי ה': "מי זה מעלים עצה בלי דעת?" ובסוף הפסוק הוא מודה: "לכן הגדתי ולא אבין נפלאות ממני ולא אדע". (פס' 3).

(2) ניתן להסכים עם טענה זו: "על כן אמאס וניחמתי על עפר ואפר" – איוב אמר שדברי ה' מביאים אותו להבנה שגורלם של בני האדם בעולם תחת שלטון ה' הוא רע ומר, אין צדק בעולם. לאור זאת, איוב מואס בחייו ומרחם על האנושות כולה ("עפר ואפר") שצריכה לחיות תחת שלטון ה'.

או:

לא ניתן להסכים עם טענה זו: "על כן אמאס וניחמתי על עפר ואפר" – איוב מתחרט על דברי הקודמים, הוא מואס בהם משום שהוא סבור שיש צדק בעולם. לאות חרטתו הוא יושב על עפר ואפר.

נושא בחירה: "חיי הפרט והכלל בראי השירה"

הנבחנים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 15-16

שאלה 15

סעיף א'

- (1) בשמואל ב הנשים מביעות את האבל, הצער והכאב על מותו של שאול, משום שהן מתבקשות לבכות על מותו: "בנות ישראל אל שאול בכינה..." [פס' 24].
בתהלים הנשים מביעות שמחה, לאור משפט הצדק שעושה ה': "תגלנה בנות ירושלם למען משפטיך" [פס' 12].
- (2) שמחת נשות הפלשתים על תבוסת ישראל במלחמה נגד פלשתים מעצימה את תבוסת ישראל, משום ששמחתן היא שמחה לאיד.

סעיף ב'

על פי פירוש רש"י, התפקיד שמיעד דוד לשבט יהודה הוא ללמד את העם כיצד להילחם בקרב, וכיצד להשתמש בחץ וקשת.

שאלה 16

סעיף א'

- (1) דמות האישה בשיר השירים: האחות הקטנה. דמות האישה בתהילים: אשתו של "ירא ה'", אמם של הבנים.
במה הדמויות שונות זו מזו:
- האישה בשה"ש אינה נשואה, האישה בתהילים נשואה ואם לבנים.
  - האישה בשה"ש לא הגיעה לשיא בגרותה המינית ("ושדיים אין לה") לעומת האישה בתהילים שהיא אם לבנים ועל כן ברור שהיא בשיא בגרותה המינית.
  - האישה בשה"ש מצויה בחסות אחיה ("אחות לנו קטנה") ואילו האישה בתהילים מצויה בחסות בעלה ("אשתך... בירכתי ביתך").
- (2) תגובתה של האישה: "אני חומה ושדי כמגדלות, אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום": ניתן להבין את דבריה בשתי דרכים:
- אמירה הנקשרת לעניין צניעותה: "אני חומה" – אני צנועה, "ושדי כמגדלות" – הגעתי כבר לבגרותי הפיזית, ועל כן אפשר לפתוח במשא ומתן לחתונתי, אמצא חן בעיני חתני "אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום".

- אמירה הנקשרת לענין בגרותה: "אני חומה ושדי כמגדלות" – הגעתי לבגרותי הפיזית, ואני יכולה ליצור עם אחי יחסי שווה בין שווים "אז הייתי בעיניו (בעיניהם) כמוצאת שלום".

סעיף ב'

- (1) הכרם הראשון שייך לשלמה. הכרמים מסמלים את נשות שלמה. הכרם השני שייך למשורר. הכרם מסמל את אשתו/אהובתו של המשורר.
- (2) המשורר מבקש לומר כי שלמה אינו עשיר יותר או מאושר יותר, למרות שיש לו יותר נשים, זאת כיוון ששלמה מתחלק בהנאתו מנשיו יחד עם גברים אחרים, המכונים כאן "נוטרים", ואילו המשורר נהנה הנאה מלאה מאשתו היחידה.

נושא בחירה: "חוק וחברה במקרא"

הנבחרים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 17-18

שאלה 17

סעיף א'

- (1) שני סוגי הרוצחים הם: רוצח במזיד ורוצח בשגגה. דינו של הרוצח במזיד – מוות על ידי גואל הדם. דינו של הרוצח בשגגה – ישיבה בעיר מקלט עד מות הכהן הגדול.
- (2) קין הוא רוצח במזיד, משום שיש לו מניע לרצח – קנאתו באחיו. א: קין הוא רוצח בשגגה, משום שאין הוא מקבל עונש מוות. אם קין הוא רוצח במזיד – עונשו לא תואם את החוק, משום שבבראשית קין לא נענש בעונש מוות, אלא באי היכולת לשבת ישיבת קבע במקום אחד, אלא לנדוד ממקום למקום. א: אם קין הוא רוצח בשגגה – עונשו לא תואם את החוק, משום שבבראשית קין לא נענש בישיבה בעיר מקלט, אלא באי היכולת לשבת ישיבת קבע, אלא לנדוד ממקום למקום.

סעיף ב'

החוק מגלה הבנה כלפי גואל הדם, משום שהוא מאפשר לו לנקום את מות קרוב משפחתו, ולהרוג את הרוצח בשגגה, באם יצא מעיר המקלט לפני מות הכהן הגדול.

שאלה 18

סעיף א'

- (1) השוחד גורם לשופטים להיות עיוורים, כלומר להתעלם מהאמת. השוחד גורם לשופטים להתייחס לדברי האמת להיחשב לדברי שקר.
- (2) הצגת האלה שעניינה מכוסות מבטאת את התפיסה "לא תכיר פנים". עיניה המכוסות של האלה מייצגות את העיקרון על פיו הצדק הוא עיוור. הצדק אינו מבחין בין אדם לאדם על סמך היכרות אישית, מצב כלכלי וכדומה.

סעיף ב'

המחוקק בשמות אוסר על לקיחת שוחד ומסביר מדוע אין לקבלו, ואילו המשורר בתהלים משבח את האדם שאינו לוקח שוחד, ומגדירו כצדיק.

נושא בחירה: "המאבק לחברה מוסרית – ערך מרכזי בנבואה"

הנבחרים נדרשו לענות על אחת מהשאלות 19-20

שאלה 19

סעיף א'

- (1) התנהגותו של דוד עומדת בניגוד לתכונותיו של המלך העתידי:
  - בישעיה י"א נחה על המלך רוח ה', כלומר הוא עושה מעשיו בשליחות ה' "ונחה עליו רוח ה'" (פס' 2), בניגוד לדוד המבזה את דבר ה': "מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע בעיניי" (פס' 9).
  - בישעיה י"א המלך עושה מעשים חכמים ונבונים "ונחה עליו... רוח חכמה ובינה" (פס' 29) בעוד דוד מבצע חטאים קשים: "את אוריה החתי הכית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאישה" (פס' 9).
- (2) עונש לדוד על פי עקרון מידה כנגד מידה (יש לציין ראייה אחת):
  - דוד אחראי למות אוריה בחרב, ולכן לא תסור חרב מביתו עד עולם, בני משפחתו יהרגו זה את זה: "את אוריה החתי בחרב...לא תסור חרב מביתך עד עולם" (פס' 9-10).
  - דוד לקח אשת איש (את אשת אוריה) ועל כן נשתיי ילקחו ממנו על ידי גבר אחר: "את אשתו לקחת לך לאישה (או: "ותיקח את אשת אוריה החתי להיות לך לאישה", פס' 10)...ולקחתי את נשיך לעיניך ונתתי לרעך" (פס' 9, 11).

סעיף ב'

מאפיינים של העולם העתידי (יש לציין שניים):

- (1) שלום בעולם החיות; החיות צמחוניות ואינן טורפות זו את זו: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי רבץ... (פס' 6), "ופרה ודוב תרעינה... (פס' 7).
- שלום בין החיות לבין בני האדם: "ועגל וכפיר ומריא יחדיו ונער קטן נהג בס" – הנער מוביל את החיות ואין סכנה שייטרף בידיהן. או: " ושעשע יונק על חר פתן... (פס' 8).
- (2) על פי פסוק 9, האמונה בה' שתהיה נחלת כל בני האדם, תגרום לשינוי במצבו של העולם.

שאלה 20

סעיף א'

- (1) בשני הקטעים העם סבור שהדרך הנכונה לעבוד את ה' היא באמצעות קיום מצוות הפולחן, כלומר הקרבת קורבנות:
- יש לציין אחת מהדוגמאות הבאות:

ישעיה א'

- "למה לי רב זבחיכם יאמר ה' שבעתי עלות אילים וחלב מריאים... (פס' 11) – העם עובד את ה' באמצעות הבאת קורבנות.
- "כי תבואו לראות פני מי ביקש זאת מידכם רמס חצרי" (פס' 12) – העם מגיע למקדש על מנת להקריב קורבנות לה'.
- וכן תתקבלנה דוגמאות נוספות מפסוקים 13, 14, 15.

מיכה ו'

- "האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה" (פס' 6) – העם סבור שיש לעבוד את ה' באמצעות קורבנות.
  - "הירצה ה' באלפי אילים ברבבות נחלי שמן" (פס' 7) – העם סבור שיש לעבוד את ה' באמצעות אלפי קורבנות.
  - "האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי" (פס' 7) – העם סבור שיש להקריב לה' את היקר לו מכל, בנו הבכור.
- (2) שני הנביאים סבורים שה' אינו מעוניין בפולחן, בקורבנות, כל עוד העם לא מקיים לצידם את מצוות המוסר. בניגוד לכך, העם גורס כי יש לעבוד את ה' באמצעות קיום מצוות פולחן.

סעיף ב'

המסר, שמעביר ישעיה לעם באמצעות כינויים אלה, הוא שהעם חוטא בחטאים מוסריים כמו תושבי סדום ועמורה. או: מכיוון שהעם חוטא, בדומה לתושבי סדום ועמורה, גורלו יהיה כגורל תושבי הערים – הוא יושמד.